

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016366818

Дата перевірки:
17.06.2024 07:41:42 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
17.06.2024 07:45:12 EEST

ID користувача:
100011301

Назва документа: Дешко Н. останній вар

Кількість сторінок: 42 Кількість слів: 8269 Кількість символів: 66352 Розмір файлу: 61.76 KB ID файлу: 1016173293

33.8% Схожість

Найбільша схожість: 13.7% з Інтернет-джерелом (https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6446/1/educ_20..)

33.5% Джерела з Інтернету

608

Сторінка 44

5.36% Джерела з Бібліотеки

81

Сторінка 47

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

ЗМІСТ

ВСТУП.....

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ДОСВІДУ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ.....

1.1. Аналіз літературних джерел щодо формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю.....

1.2. Завдання, принципи і методи соціальної роботи з молоддю.....

Висновки за розділом 1.....

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ДОСВІДУ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ.....

2.1. Соціальна робота з молоддю як важливий чинник розвитку сучасного здорового суспільства.....

2.2. Види соціальної роботи з молоддю з метою формування художньо-естетичного досвіду особистості.....

Висновки за розділом 2.....

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ДОСВІДУ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ.....

3.1. Напрями, методи та прийоми формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю.....

3.2. Методичні рекомендації щодо формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю.....

Висновки за розділом 3.....

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....

ДОДАТКИ.....

ВСТУП

Сучасний розвиток суспільства пов'язаний з удосконаленням та процесів, які б сприяли загальному розвитку молодого покоління. Формування особистості відбувається за допомогою власного досвіду і участі молоді людини у соціальних контактах, в процесі яких передається й засвоюється соціальний, художньо-естетичний та інші види досвіду, відбуваються зміни структури і сутності взаємодіючих суб'єктів, формується уся різноманітність людських індивідуальностей, тобто відбувається соціалізація особистості. Потреба у спілкуванні як базова потреба людини до саморозвитку, самореалізації, соціалізації, підготовки до дорослого життя задовольняється через діалог з іншими людьми, є важливим компонентом спілкування як провідного виду діяльності молоді.

Мистецтво було і залишається одним із тих засобів, завдяки яким здійснюється розвиток особистості, її соціалізація. Досвід спілкування з мистецтвом, сприймання краси природи або ж художньо-естетичний досвід дозволить якнайкраще соціалізуватися в суспільстві та зберегти їх від згубної дії несприятливих факторів, що можуть вплинути на його життя і здоров'я.

Значущість та недостатнє теоретичне та методичне її розроблення обумовили вибір теми магістерської роботи **«Формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю»**.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та надати методичні рекомендації щодо формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю.

Завдання магістерського дослідження:

- на основі аналізу наукової літератури охарактеризувати проблему формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю;
- розкрити завдання, принципи і методи соціальної роботи з **МОЛОДДЮ**;

3

- проаналізувати соціальну роботу з молоддю як важливий чинник розвитку сучасного здорового суспільств;
- розглянути мистецтво як засіб формування художньо-естетичного досвіду особистості;
- охарактеризувати види соціальної роботи з молоддю з метою формування художньо-естетичного досвіду особистості;
- розглянути методи та прийоми формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю;
- надати методичні рекомендації щодо формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю.

Предмет дослідження – художньо-естетичний досвід особистості в процесі соціальної роботи з молоддю.

Об'єкт – методика формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю.

Методи дослідження: теоретичні методи – аналіз, синтез, узагальнення – для визначення стану розробленості проблеми та теоретичних засад дослідження; емпіричні: тести, анкетування, статистичні методи обробки емпіричних даних.

Апробація результатів дослідження відбулася на Міжнародному Кросмистецькому конгресі «Полікультурна багатовимірність – шлях о діалогу та розвитку», який організував Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 18 – 19 квітня 2024 року, стендова доповідь «Аналіз наукових праць з формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи».

Практична значущість результатів дослідження. Результати дослідження і сформульовані на їх основі висновки можуть бути застосовані: науковцями – для подальшого вивчення процесів формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю викладачами ВНЗ – для удосконалення навчальних програм з курсів з

4

соціології та психології; широким колом спеціалістів – при розв’язанні проблем становлення молоді людини.

Структура дослідження: магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальна кількість сторінок – 84.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО
ДОСВІДУ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З
МОЛОДДЮ В СУЧАСНІЙ НАУЦІ1.1. Аналіз літературних джерел щодо формування художньо-естетичного
досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю

Сьогодні, в складних умовах розвитку нашого суспільства, особливим значенням є розв'язання проблеми з постійно наростаючою соціальною активністю молодих людей та недостатньо оціненою роллю соціальних установ, які виступають потужним засобом впливу на особистість.

Сучасна молодь – це активна частина суспільства, люди віком до двадцяти восьми років. Це особливий контингент, який відрізняється від усіх інших.

Його роль і як засобу соціально-демографічного розвитку суспільства зумовлена наведеними нижче характеристиками: високий (якщо порівнювати з іншими віковими групами) рівень народжуваності, на молодих жінок — припадає вагомий частка народження дітей; високий рівень міграції; великий запит освітньої послуги, бо більшість молодих людей в сучасній Україні є студентами вищих закладів професійної освіти також молодь може швидко змінювати свої місця роботи, змінювати професію, шукати нові сфери діяльності.

Варто зазначити, що молоді люди, це демографічний прошарок зі своїми віковими, спеціальними, соціальними психологічними, фізичними особливостями, своїми цінностями, які визначені їх рівнем культурного, соціального, економічного розвитку, особливості адаптації та соціалізації в суспільстві [21, с.71].

Слід зазначити, що поняттям «молодь» дослідники визначають, як фактори: вікові межі і соціально-педагогічні особливості; особливість

6

соціального статусу, ролі у суспільстві, поведінка; сам процес соціалізації як адаптації молодій людині до життя в суспільстві.

Сутність та зміст молоді людини досліджуються в роботах Ананьєва Б. Г., Андрєєнкова Н. В., Батеніна С. С., Буєвої Л. П., Москаленко В. В., Немировського В. Г., Паригіна Б. Д. та ін. [].

Сама проблема соціальної роботи з молоддю описана в працях Кона І. С., Шкаратіна О. І., Коршунова А. М., Давидова Ю. Н. і Роднянської І. Б., Мяло К. Г., Іконникової С. Н., Чередниченко Г. А., Шубкіна В. Н. та ін.

Послідовність процесу соціальної роботи з молодими людьми, їх характеристики та критерії виділення розглядаються в роботах Антипова Л. А., Гилінського Г. І., Кузнецової А. Я., Кона І. С. та ін. Інститути соціалізації аналізують Андрєєнкова Н. В., Титаренко В. Я. та ін.

Особливо вагомими на нашу думку є праці іноземних дослідників які, досліджували особливості, тенденції зв'язки між різними віковими категоріями в сучасному суспільстві, як приклад можна навести праці Розака Т., Кройца Х. Цікавим енциклопедичним виданням є праця під редакцією Д. Гозлінга, яке описує понад тридцять випадків проблем соціалізації.

Варто зазначити досить детально процес соціалізації молоді в сучасному світі проаналізували такі дослідники Таллман І., Маротц-Баден Р., Піндас П. Проте, не дивлячись на ґрунтовні характеристики цього процесу в сучасних умовах, гуманітарних науках проблеми соціалізації молоді тільки намічена, аніж ґрунтовно аналізована.

Дослідник М. Бієдслі, який є послідовником Дж. Дьюї, дослідив досвід особистості людини, як спільне інтенсивне і складне поняття. Дослідник зауважує, що естетичний досвід “прямо залежить від направленості уваги особистості на об’єкт який існує, або можливо вигаданий, його характеристики форми, дослідник також пов’язував його з почуттям насолоди” [1, с.54].

На думку науковців І.Гриценко, В.Соколова естетичний досвід явище, яке “зумовлено соціально історичними, культурологічними і особистими

7

характеристиками поєднанням, знань, умінь і навичок. Це дослідники вбачають, що естетичний досвід результат художньої естетичної діяльності та процесу культуротворення. Погоджуємося з їхніми твердженнями, що на формування естетичного досвіду впливає культура, соціум в якому живе людина”. [25, с.61].

Варто зазначити, більшість дослідників виокремлюють в естетичному досвіді суспільну значущість світових надбань, які існують у сукупності з індивідуального, теоретичними та практичними знаннями, вміннями та навичками особистості. Цінними в цьому розумінні є одностайні думки науковців, що вибудовується в діяльності та взаємодії із соціумом та із суспільством.

Різноманітні сторони художньо-естетичного досвіду особистості досліджувала Шевнюк О.Л. Вона акцентує увагу на тому, що “творчий характер процесу накопичення людиною суспільного досвіду виявляється у тому, що в індивідуальному розвитку кожна особистість копіює основні фази загально-історичного розвитку, надаючи їй свої переживання, а не обмежується лише отриманою інформацією від них. Здійснюється подібне лише за умов реалізації набутого досвіду у форми індивідуальної діяльності. Залучення людини до мистецтва є гарним способом фіксації людського досвіду” [24, с.87].

Візуальне сприйняття мистецтва допомагає людині увійти у світ створений іншими людьми, перейняти її досвід пережити його, але в той самий час залишатися в межах своєї власної культурної традиції. Саме таке ставлення людини до перетворення явищ дійсності і формує у цілісний художній досвід.

Погоджуємося з науковцем С. Раппопортом, який зауважив, що “естетичний досвід людини проявляється не у особливій діяльності митця, а в єдиному житті, недиференційованому та не вивільненому від неестетичних моментів”.

Естетичний досвід є характеризує кожну людину в її естетичному відношенні до світу. Розглядаючи естетичний досвід як результат естетичної діяльності, Г.Карась стверджує, що у естетичному досвіді як в результаті естетичної діяльності відбувається “становлення пізнавальних, творчих, дослідницьких інтересів особистості, та новоутворених естетичних та соціальних потреб”. За висловлюванням Г.Карась, саме естетичною потребою є “засоби надання і формування досвіду молодих людей. Вимога з’являється при спілкування митця і реципієнта”.

Зміст і особливості естетичного досвіду людини розкрита у напрацюваннях І.Зязюна. Він розуміє естетичний досвід молодих людей як “особливий досвід почуттів, через, що може виявлятися, розуміння та оцінка естетичної своєрідності різних видів людської діяльності”.

Головними структурними елементами естетичного досвіду науковець визначає емоції, смаки, почуття, погляди тощо [3, с.88]. Так само вважає К.Островський, та інші науковці додають до естетичного досвіду “світогляд, естетичні смаки, різновікові особливості, інколи риси психологічного складу суб’єкта”.

Найголовнішим засобом формування художньо-естетичного досвіду є мистецтво. На думку науковців, мистецтво – це форма відображення оточуючої дійсності Воно активно впливає не тільки на людські почуття життєвої реальності, а й на волю та сприйняття реальності. Так, як мистецтво є осередком духовності, завдяки йому відбувається зв'язок між поколіннями, передається художній досвід.

Дослідник К.Платонов виокремлює цікаву “динамічну функціональну структуру особистості і бачить художньо-естетичний досвід, як складову естетичного досвіду”.

Дослідник М. Каган відмічає феномен художньо-естетичного досвіду як “результат художньо-естетичного досвіду діяльності особистості, яка вибудовується у процесі її спілкування з оточуючим світом і цінностями у

мистецтві, та відображається у її свідомості змістом та формами художніх явищ, зумовлюючи соціалізацію індивіда”.

Враховуючи вище викладене можна зробити наступні висновки, що проблема дослідження, художньо-естетичний досвіду розглянута в науці достатньо широко. Науковці визначають художньо-естетичний досвід інформаційний фонд, у якому віддзеркалюється не лише зміст та сутність художніх явищ, а і їх емоційно-ціннісне значення для людини. Особистість матеріалізує як особистісне засвоєння, саме тому формування художньо-естетичного досвіду не закінчується засвоєнням знань, умінь, навичок, а включає також естетичне ставлення особистості до мистецтва.

1.2. Завдання, принципи і методи соціальної роботи з молоддю

Уповноважені державними органами та призначені спеціалізовані служби і центри соціальних служб для молоді, виконують соціальну роботу з дітьми та молоддю. Об'єктами у цій роботі є діти, молодь та члени їх родин, професійні колективи, соціальні групи. Області охоплення соціальною роботою визнано такими як: громадська робота, економічна, мистецька, виховна, культурна, оздоровча та багато інших [10, с.100].

Варто зазначити, що за останні десятиліття було прийнято понад 700 Законів України, близько 800 підзаконних нормативно-правових актів, які однозначно направлені на позитивний вплив молодіжних проблем. В нашій державі реалізовано план із утворення законодавчо-нормативної бази для молодіжної політики, вона є вдалою серед країн Європи.

Надання соціальних послуг, профілактики та реабілітації молоді є важливим руслом діяльності соціальних працівників, при співпраці з молодими людьми і є роз'яснення і рішення питань соціальної допомоги.

У соціальній роботі одним із завдань є набуття досвіду у молоді здібності самостійно врегулювати проблемні питання, пристосовуватися до змінних соціально-економічних умов ринкової економіки, набувати досвід

10

самостійного життя та використовувати можливість участі в громадському самоуправлінні. Органи виду діяльності – соціальні служби для молоді, які представляють ланцюжок державних і недержавних організацій, спеціалізованих закладів з надання соціальної допомоги й захисту молодих людей, надання підтримки проявлених ідей.

Зазначено, що на державному рівні працює Український державний центр соціальних служб для молоді. У регіонах працюють в Україні двадцять сім центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (ЦССМ). На місцевому рівні в кожному регіоні функціонують районні, міські та районні в містах центри ССМ [12, с.231].

Основними найголовнішими функціями є увага, яку приділяють завданням, як надання різноманітних соціальних послуг, соціально-медичної, психолого-педагогічної, правової, інформаційної та інших видів соціальної допомоги, консультування молодих людей та підлітків.

Зауважимо, що види соціальної допомоги молоді можуть виконуватися по різному: очних, заочних, стаціонарних, дистанційних, комплексних. Розробляються плани і проводяться заходи для створення умов, комфорту і успіху в житті дітей та молоді різного віку та статусу; соціальна профілактика серед дітей та молодих людей; виконується низка подій, направлених на подолання небажаних перешкод; складаються і втілюються реабілітаційні сценарії, структурою є робота соціальних функцій, морального, психічного й фізичного стану молоді, облаштування до безпечних соціальних і сімейних умов життєдіяльності, а також надається допомога дітям, молоді, що відчули на собі жорстокого поводження, насильства чи перебували в екстремальних ситуаціях; налагоджується міжнародна співпраця, досліджується світовий досвід роботи з питань соціальної допомоги, підтримки, захисту дітей та молоді; виконується активна співпраця з центральними та місцевими органами самоврядування, підприємствами, установами, громадськими організаціями, фізичними особами з рішення питань соціальної підтримки й соціального розвитку підлітків та молоді; надається допомога дитячим,

11

молодіжним організаціям і окремим людям у їх освітньо-культурному й фізичному розвитку, задіяння в трудовій та суспільно-корисній діяльності [2, с.112].

Основною формою та методами втілення державної молодіжної політики на місцях переважно є спільними для всіх регіонів. Це і є регіональна молодіжна політика. Різні заходи з естетичного виховання, а саме: конкурси, фестивалі, челенжі, вікторини, олімпіади, і інші форми сприяння соціальному становленню і розвитку молоді пройшли випробувальний термін й показали кращий результат ніж у 1980 рр., інші (молодіжні біржі та центри працевлаштування, молодіжні бізнес-інкубатори, центри дозвілля та розвитку, служби "Телефону довіри" та інші) мають популярність в Україні нової доби [5, с.5].

Зауважимо, що регіональний та адміністративно-територіальний поділ України, особливістю деяких регіонів набувають певних форм і методів до соціальної роботи з молоддю.

Найпершими зазначають у виявленні пріоритетні напрями діяльності її суб'єктів, їх активності, тому ґрунтується на різних місцевих умовах, на таких як демографічна ситуація; регіональні етнічні і культурні традиції; побудова народного побуту та фінансово-економічне становище регіону; природно-географічні умови; історичні та інші, тобто залежать від умов застосування, так або інакше визначальних у конкретній ситуації [8, с.56].

Загалом, у соціальній роботі з молоддю мається на увазі діяльність професії надання певних послуг конкретній людині, підлітку, а також і групам молоді з цілями на покращання чи відновлення їх дієздатності до соціального функціонування молоді.

Соціальна педагогіка і соціальна робота майже співпадають з професійною діяльністю. Втілення в реальність можливе тільки втручанням державно-громадського затратного механізму, залучення деяких фінансів, і звісно матеріальних і людських ресурсів, а також залучення фахівців які б

орієнтувалися на соціально уражені прошарки населення, групи ризику, інвалідів і одиноких молодих людей [16, с.110].

Загалом, згідно з науковими дослідженнями основною метою у соціальній роботі з молоддю є її соціальний захист. Дослідники виділяють такі основні чотири напрями соціального захисту населення (в тому числі і молоді).

1. Надання соціального захисту в процесі формування й розвитку особистості молоді. Основою є положення про те, що особистість молодої людини формується і розвивається як об'єктивні закони, які утворилися в процесі тривалої еволюції та послідовності етапів розвитку людини.

Отже, соціальний захист в процесі розвитку направлений на покращення забезпечення приємного для молоді відчуття кожного з етапів розвитку, де вирішується низка завдань, і потрібне подолання критичних рівнів.

2. Соціальний захист середовища формування і розвитку особистості. Цей напрям зосереджений на державних інститутах - має бути вибудована в місцях проживання молоді й діях, що сприяють чи заважають процесу формування й розвитку особистості як найширше – від екологічних проблем середовища до соціальних, економічних і моральних.

3. Захищеність і права молодих людей. Цей спеціальний напрям діє при державних інститутах, направлений на правове забезпечення й впорядкування як чинник середовища, а також процесу формування і розвитку особистості.

4. Цільовий соціальний захист. Це русло розподіляється на дві складові. Перше, це цільова допомога молоді, сім'ям, організаціям і суспільним інститутам, які спрацюють з молодими людьми з вирішення певних поставлених завдань, тому успішна життєдіяльність є проблемою. Мова йде про тимчасову пілотну цільову програму, тоді коли молодь не може вирішити завдання, або коли час витрачений на отримання очікуваного результату, і є під питанням сам результат.

Друге, про постійна допомога , хто її потребує безперервно, перебуває у стані малозабезпеченості. У нинішній час життєва криза стає дуже та актуальною і важливою.

При роботі з молодими людьми в нинішнього повоєнного стану України доцільним може бути запозичення нових зарубіжних технологій в напрямі соціальної роботи з молодими людьми, і можуть називатися "мобільна соціальна робота з молоддю".

Основа мобільної соціальної роботи – спостереження за молодими людьми, які не хочуть звертатися до молодіжних центрів, чи до консультативних пунктів, проявляючись у девіантній поведінці та можуть бути агресивними. Норма мобільної соціальної роботи – це налагодження взаємодій та взаємин за задумом занурення у життя молоді, які можуть бути правопорушниками.

При соціальній роботі з молодими людьми потрібно враховувати індивідуальність чоловічої соціалізації, обумовлено проявом агресії. Саме тут потрібно звернути увагу на набуття знань організації діяльності соціальних працівників із "сублімації" прояву негативу серед молоді, а саме в перевтілення та її доцільність і контроль адаптивної форми. Можна розглянути такі рішення – організація секцій баскетболу, футболу, боксу, карате та інше [17].

Відповідно науковці зазначають, що соціальна робота з молоддю є важливим напрямом у розкритті сучасного суспільства. Така робота вимагає наполегливості, ініціативності, наукового обґрунтування, систематизації, координації напруг різних агенцій, творчості, які працюють з проблемами молодих людей. і

Висновки за розділом 1

Молодь – соціально-демографічна група із характерними для неї віковими, соціально-психологічними особливостями і соціальними

14

цінностями, які визначаються рівнем соціально-економічного, культурного розвитку, особливостями соціалізації в українському суспільстві.

Дослідження проблеми формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю описуються у напрацюваннях Ананьєва Б. Г., Андреєнкова Н. В., Батеніна С. С., Буєвої Л. П., Москаленко В. В., Немировського В. Г., Паригіна Б. Д., Кона І. С., Шкаратіна О. І., Коршунова А. М., Давидова Ю. Н. і Роднянської І. Б., Мяло К. Г., Іконникової С. Н., Чередниченко Г. А., Шубкіна В. Н., І., Кузнецової А. Я., Кона І. С., Розак Т., Кройц Х., Таллмана І., Маротц-Бадена Р. та інших.

М. Каган зауважує, що художньо-естетичний досвід є висновком художньо-естетичної діяльності особистості, яка утворюється в наслідок спілкування з художніми надбаннями і віддзеркалюється в свідомості описом і форматом художніх явищ, визначати соціалізацію особистості.

Художньо-естетичні надбання не тільки художньо-естетична скарбниця інформації, де показується не тільки зміст та суть художніх явищ, та емоційно-ціннісну суть для індивіда.

Опановування художньо-естетичного досвіду проявляється в діях людини, яка перетворюється у внутрішню установку, і визначає свої вимоги до себе та інших. Отже, побудова художньо-естетичного надбання не скінченна у вивченні знань, умінь, навичок, і є естетичним ставленням індивіда до мистецтва.

Виявлено, що центри соціальних служб для молодих людей і спеціалізовані служби є головними уповноваженими державою органами, які здійснюють соціальну роботу з молодими людьми та підлітками.

Об'єктами у цій діяльності є підлітки, молоді люди і їх родини, а також соціальні групи. Зонами здійснення соціальної роботи визнано такі: громадська, економічна, освітня, виховна, культурна, оздоровча.

Основним завданням соціальної роботи є набування у молоді здібностей автономно вирішувати свої проблеми, пристосовуватися у нових соціально-економічних умовах ринкової економіки, набувати досвіду

15

самостійного життя та намагатися бути присутніми у громадському самоуправлінні. Людина у цього виду діяльності – соціальні служби для молоді, які є сукупністю державних і недержавних структур, спеціалізованих закладів з надання соціальної допомоги й захисту молоді, допомоги у будь якій справі.

У соціальній роботі з молоддю мається на увазі професійна діяльність з надання допомоги одній особі, а також молодіжним групам на меті покращити або відновити здатність у соціальному функціонуванні.

Загалом, згідно з науковими дослідженнями змістом соціальної роботи з молоддю це соціальний захист. Науковці виділяють основні чотири напрями:

1. Соціальний захист процесу формування й розвитку особистості молоді. Особистість молодої людини вибудовується і розвивається, які зумовлені тривалою еволюцією людини.

2. Соціальний захист середовища формування і розвитку особистості. Де приділена увага державних інститутів, яка зосереджується на середовищі проживання молоді в процесі формування та розвитку особистості від екологічних проблем до економічних, соціальних та моральних проблем.

3. Захист прав і свобод молодих людей.

4. Цільовий соціальний захист.

Робота з молодими людьми в сучасній Україні є актуальне застосування нових зарубіжних технологій в напрямі соціальної роботи з молодими людьми, це "мобільна соціальна робота з молоддю".

У соціальній роботі з молоддю потрібно звертати увагу особливості чоловічої соціалізації, у випадку прояву агресії. Це потребує уваги та досвіду організації діяльності соціальних працівників із "сублімації" агресії серед молоді, а саме втілення її в доцільність і контроль адаптації. Розглядаються різні рішення – організації з секцій баскетболу футболу, боксу, східних единоборств, карате та інше.

Таким чином слід визнати, що соціальна робота з молоддю є одним з її найважливіших напрямів у розвитку сучасного суспільства. Соціальна робота вимагає наукової обґрунтованості, наполегливості, системності, самовираження, творчості, координації зусиль різних установ, що займаються проблемами молоді.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-
ЕСТЕТИЧНОГО ДОСВІДУ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ
РОБОТИ З МОЛОДДЮ2.1. Соціальна робота з молоддю як важливий чинник розвитку
сучасного здорового суспільства

В сучасних умовах нашої країни активно змінюються соціальні інститути та суспільні відносини, відстеження особливостей соціальної роботи з молоддю є актуальною дослідницькою проблемою, яка привертає увагу не тільки вчених і практичних працівників – від політиків до батьків та вчителів. Молоде покоління це майбутнє нашої держави, а це інтелектуальність і потенціал, основи політичного, економічного, та суспільного життя.

З давніх часів соціальна робота базується на основних чинниках та напрямках соціалізації особистості, вони формувалися на основах теорії соціальної педагогіки. Соціальні зміни в Україні, криза економіки, зміни суспільного життя виявили необхідність появи нових соціальних інститутів, уповноважених “реалізувати соціальний захист молоді, набули нового напрямку та підходу у соціальній роботі з молодими людьми, які співпадають з потребами і вимогами суспільства та соціальним запитам молоді” [28, с.188].

Зауважимо, що центральним органом виконавчої влади, що забезпечує здійснення у житті державної молодіжної політики, є Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України, він співпрацює з іншими міністерствами та центральними органами влади та їхніми структурними підрозділами по роботі з молоддю та громадськими об'єднаннями у руслі вирішення молодіжних проблем.

План дій державної молодіжної політики визначено Декларацією "Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні", Законами України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні", "Про

18

молодіжні та дитячі громадські організації", "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю" та іншими нормативно-законодавчими актами.

Робота з молоддю виконується згідно з основним напрямком державної політики. Головним завданням є: визначення правових засад соціальної роботи з дітьми та молоддю; розробка і реалізація державних, галузевих, регіональних програм соціального становлення і соціальної підтримки дітей та молоді; надання комфортних умов для поєднання розвитку дітей та молоді, отримання насолоди при виборі типу діяльності, а також активної участі в творчій, культурологічній, спортивній і оздоровчій діяльності; надання консультацій соціальних послуг, соціально-медичної, психолого-педагогічної, правової, інформаційної та інших підвидів соціальної допомоги; виконання соціального менеджменту щодо організації діяльності органів виконавчої влади, громадських організацій, спрямованої на вирішення соціальних проблем; виконання соціально-профілактичної роботи щоб оминати наслідки неочікуваних явищ та попередження наслідків; розробка і виконання комплексу реабілітаційних дій для відновлення соціальних функцій, психологічного та фізичного стану дітей та молоді, які відчули на собі жорстокість насильства, перебували у екстремальних ситуаціях; фізичним особам при здійсненні ними власних соціально значущих ідей і проєктів; гарантування дотримання соціальних стандартів і норм умов життєдіяльності молоді, морального, психологічного та фізичного стану дітей та молоді; здійснення кадрового, науково-методичного, фінансового, матеріально-технічного, інформаційного та інших видів забезпечення соціальної роботи; сприяння розвитку та підтримка волонтерського руху; виявлення і укріплення зв'язків із соціальними службами для молоді, які перебувають в інших державах, зрощення в міжнародну систему соціальної роботи з молоддю; виконання комплексу медико-соціальних та реабілітаційних заходів при адаптації в суспільстві дітей з особливими потребами [21, с.71].

Процес побудови та реалізації державної молодіжної політики в Україні є: законодавча база; та слухання у Верховній Раді України про становище

19

молоді та доповідь з цього питання Верховній Раді України, Президентів України, структурні підрозділи, які працюють над усуненням проблем молоді, в органах державної влади та управління будь якого типу; соціальні служби для молоді; громадські молодіжні об'єднання; цільові комплексні програми; цільові кошти на фінансування молодіжної соціальної політики, залучені матеріальні та фінансові ресурси підприємств, організацій і установ, об'єднань громадян, зацікавлених у роботі з молоддю, діяльність спеціальних молодіжних фондів, що виступають суб'єктами соціальної роботи з молодими людьми.

Завданнями суб'єктів соціальної роботи з дітьми та молоддю є: надання різноманітних соціальних послуг, соціально-медичної, психолого-педагогічної, правової, інформаційної, матеріальної та інших видів соціальної допомоги, консультації; складання і виконання послідовності заходів із створення умов, для різних категорій дітей та молоді; виконання соціально-профілактичної роботи для молоді, втілення низки заходів для запобігання негативним явищам і їх усунення; розробка плану і виконання низки реабілітаційних заходів у відновленні соціальних функцій, морального, психічного та фізичного стану дітей та молоді, прилаштування їх до безпечних соціальних умов життя, надання допомоги дітям, молоді, які зазнали домашнього насильства, опинились у екстремальній ситуації; співпраця з іншими країнами, вивчення міжнародного досвіду з питань соціальної роботи з дітьми та молоддю; “допомога молодіжним організаціям і в індивідуальному порядку молоді у їх культурному і фізичному розвитку, залучення до трудової та суспільно корисної діяльності” [6, с.144].

Бачиться суттєвим те, що особа соціальної роботи з молодими людьми має право: вносити пропозиції щодо соціальної роботи з дітьми і молоддю в органи виконавчої влади і організації місцевого самоврядування, втілювати в життя плани; укладати договори з організаціями, установами, підприємствами та, за можливості із зарубіжними, з виконання ними певних робіт, які допомагають підвищенню ефективності соціальної роботи;

20

спеціалізовані служби, здійснювати благодійництво відповідно до законодавства України; збирати інформацію підприємств, установ та з питань соціальної роботи з дітьми та молоддю; а також проводити соціологічні дослідження з проблемних питань у молоді; висвітлювати інтереси окремої молоді (молодих сімей) в їх відносинах з підприємствами, установами, організаціями; здійснювати у встановленому порядку підприємствам, установам та організаціям за договорами платній основі послуги з інформаційно-методичного забезпечення їх діяльності щодо соціального обслуговування молоді з отриманням одержаних коштів відповідних центрів соціальних служб для молоді.

Об'єктами соціальної роботи з молоддю є: працююча, безробітна молодь; молодь, яка навчається; молоді сім'ї (у тому числі неблагополучні сім'ї та сім'ї групи ризику); молодь, яка має особливості в здоров'ї це – молоді інваліди, наркозалежні, алкозалежні, хворі на СНІД та ін.); молоді люди, які особливими у поведінці; молодіжні організації та об'єднання; обдарована і талановита молодь; молодь із числа сиріт; біженці і переселенці.

Метою соціальної роботи з дітьми та молоддю є надання сприятливих умов орієнтованої соціалізації особистості, яка сприяє соціальній адаптації та самореалізації молодих людей в інтересах особистості й суспільства. Соціальна робота включає взаємодію двох чинників діяльності держави: соціальна опіка, надання різних видів допомоги різним категоріям молоді і діяльність соціальних інституцій, направлена на виявлення творчого потенціалу молодих людей.

Тобто, соціальна робота з дітьми та молоддю це діяльність відповідальних органів, підприємств, організацій та установ незважаючи на підпорядкування і форми власності та деяких особистостей, що направлена на створення соціальних умов життєвій діяльності, сприятливого та багатогранного розвитку дітей та молоді, захист їх конституційних прав, свобод і законних інтересів, отримання культурних та духовних потреб.

Соціальна робота з молоддю підпорядкована основним теоретичним і практичним підходам. Отже, своєрідність молоді як особливої демографічної групи населення обмежує специфічні підходи соціальної роботи, які ґрунтуються на соціальній профілактиці, соціальному обслуговуванні, соціальної допомоги та реабілітації.

Соціальна робота передбачає реалізацію мети соціально-виховної діяльності, вирішення завдань всебічного розвитку людини, спираючись на її здібності та обдарування, спільна діяльність дітей та дорослих, забезпечення активної позиції особистості у соціально-виховному процесі, самовизначеність, що є формуванням цілісної особистості – людини із стверджувальними умовляннями, демократичними поглядами та позитивною життєстійкістю.

Соціально-виховна діяльність повинна бути добровільною. Під примусом не можуть бути виконані задуми соціально-виховної роботи: ні ідея розвитку, співпраця, колективна спрямованість. Тільки співпраця об'єднать за місцем проживання направлена на розвиток індивідуальних уподобань особистості та інтересів, якостей характеру, такі дії можливо оптимізувати тільки за добровільної участі.

Зміст соціально-виховної діяльності клубу за місцем проживання, науковці стверджують, що віддзеркалюється у видах діяльності клубного об'єднання. Діяльність клубних об'єднань за місцем проживання у соціалізації особистості “охоплює всі процеси пристосування особистості до життя в суспільстві, комунікація, формування соціальної природи людини, її здатність бути частиною суспільного життя. Структурними компонентами процесу формування соціальної особистості – це освіта, навчання, виховання тощо. Всі ці структурні компоненти представлені у діяльності клубних об'єднань за місцем проживання” [26].

У діяльності клубу кожна молода людина має рівенства і права на участь в різних видах соціально значущої діяльності, рівні стартові можливості розвитку творчих умінь. Клуб створює сприятливі умови для

22

орієнтації молоді у системі моральних, естетичних цінностей, націлює молодь здійснювати особистий вибір позитивних життєвих позицій. Клуб бере на себе роль компенсатора відносно тих молодих людей, які є проблемними у спілкуванні в академічній групі і не можуть знайти собі товариство однодумців, тому почувають себе самотніми. Уміння, що формуються дозволяють молодій людині взаємодіяти один з одним, висловлювати свої думки та відстоювати їх, розвивати свій потенціал та отримувати похвалу.

Саме у клубах існує діяльність молодих людей, яка відсутністю будь-якого тиску ззовні, тому психологічно вільна діяльність сприймається як задоволення. Ми можемо дійти висновку, що розвиток і виховання молоді у клубній її діяльності допомагає реалізувати відчуття задоволення від дотичності до спільної, творчої групової роботи.

У середовищі клубів групової діяльності група надає можливість тримати зв'язок і підтримку від людей, що мають однакові проблеми. В ході групової взаємодії молодих людей відбувається прийняття цінностей, особистих життєвих позицій та потреб учасників клубу. У ході роботи клубу кожен з учасників відчуває себе визнаним іншими людьми, особистість використовує довірі і за її бажанням може отримати допомогу, Член клубу може приймати рішення, довіряти іншим, турбуватися про інших, а також бере участь у допомозі хто її потребує. На клубних заняттях створюють атмосферу творчого партнерства у будь-якій творчій ситуації взаємно діяти.

Соціальна робота дозволяє застосовувати певні форми виховної роботи, в результаті чого “атмосфера клубу стає затишною та сприятливою для творчого розвитку” [29, с.35].

Соціальна робота відбувається у закладах, а це: клуби, будинки та палаци культури, центри народної творчості, дозвіллеві центри, спортивно-розважальні комплекси, сімейні клуби, клуби-музеї, бібліотеки.

Дослідниця Л. Поліщук виділяє три категорії клубів. Перша – заклади, що “функціонують за адміністративно-територіальною ознакою і є

23

універсально-комплексним за характером діяльності (сільські, селищні, міські, районні, обласні, центри, будинки і палаци культури, та інші)”. Друга

Слід зазначити, що науковці визначають та характеризують такі напрями діяльності клубів: культурно-освітні, ціннісно-орієнтаційні, художньо-творчі, дозвіллеві, рекреаційно-розважальні, спортивно-оздоровчі. Зміст діяльності цих напрямів визначається інтересами та потребами аудиторії та суспільними подіями, що відбуваються у державі [29, с.35].

Клубні об'єднання в такому руслі розглядаються як певні організовані види громадської самодіяльності, що створюється на добровільній основі та спільності інтересів, і членства учасників об'єднання з метою задоволення різноманітних творчих запитів, функціонуючи у вільний час.

Роботою клубних закладів керують управління (ради), обрані загальними зборами чи конференціями працівників, службовців, учнів, які обслуговуються певним клубним об'єднанням.

Дослідники визначають клуби та їх функції за такими характеристиками:

- напрямом діяльності (однопрофільні, багатoproфільні тощо);
- характером діяльності (політичні, громадські промислові, ділові, технічні, за інтересами, морально-етичні, художні, спортивні, рекреаційні тощо);
- функціями (пізнавальні, творчі, клуби-спілкування тощо);
- віковими характеристиками (дитячі, підліткові, молодіжні, клуби для людей похилого віку тощо);
- соціально-демографічними особливостями (гетерогенні, гомогенні, професійні тощо);
- напрямом роботи (рекреаційні, спортивні, соціальні, навчальні тощо);
- ілеями захоплення (хобі-клуби, клуби за інтересами тощо);

– джерелами спонсорства (комерційні, державні, добровільні тощо).

Аналіз наукової літератури дозволив нам визначити головні характеристики, що є у діяльності соціальної роботи з молоддю: формування суб'єкт-суб'єктних відносин; здійснення діяльності у вільний, позанавчальний час; організація групової, колективної, комплексної діяльності; формування спільності потреб та інтересів молоді; досягнення результатів, відповідних до мети та завдань виховання.

Клуби повинні мати близьке до проживання молоді людини розташування. Особливостями та перевагами соціальної роботи за місцем проживання є:

- відкритість соціальної роботи, що передбачає можливість добровільної участі, волевиявлення та свободи;
- демократичність соціальної роботи, що гарантує відсутність дискримінації за будь-якими ознаками, відсутність зовнішніх впливів;
- відсутність жорсткої регламентації, що дозволяє будувати роботу на засадах творчих ініціатив та урахування потреб молодих людей;
- наближення до проживання, що дозволяє швидко добратися до соціальних установ;
- груповий характер творчої взаємодії, що дозволяє створити невимушену, дружню атмосферу роботи;
- широкий вибір форм роботи, що забезпечує участь молоді як в якості організаторів, так і учасників процесу.

Варто зазначити, що з метою реформування соціальних закладів в Україні пропонується низка заходів правового, економічного, організаційного та методичного змісту [28, с.188].

2.2. Види соціальної роботи з молоддю з метою формування художньо-естетичного досвіду особистості

Професійного соціального працівника відрізняє вміння проводити такі види діяльності:

- діагностична (вивчення особливості сім'ї);
- прогностична (прогноз розвитку подій, відпрацювання певних моделей поведінки);
- правозахисна (використання Законів і правових актів при наданні допомоги);
- менеджерська (організація соціальних послуг, розвиток малого бізнесу);
- попереджувальна - профілактична (попередження та подолання негативних явищ, що стосуються соціальної патології);
- соціально-медична (організація роботи з профілактики здоров'я);
- соціально-педагогічна (з'ясування інтересів та потреб людей);
- психологічна (консультації з корекції міжособистісних стосунків);
- соціально-побутова (покращення житлово-побутових умов);
- комунікативна (встановлення контактів і обмін інформацією);
- виховна (роль вчителя, консультанта, експерта);
- фасилітативна (роль помічника, посередника у подоланні апатії);
- адвокатська (представлення інтересів клієнта від його імені).

Науковці, вивчаючи проблеми організації системи соціальної роботи, нам необхідно постійно пам'ятати про сім'ю молодої людини, суспільство, територіальну громаду, де живе молода людина.

Система соціальної роботи, її функціональна структура повинна працювати на межі особистого і громадського, що дозволяє створити баланс інтересів у прийнятті рішень і усунути соціальні конфлікти.

26

Дослідники виділяють такі вікові завдання для соціальної роботи з молоддю: культурно-природні (завершення фізичного та статевого розвитку, гармонізація всіх систем організму); культурно-соціальні (оволодіння програмою навчального закладу, визначення ціннісних орієнтацій у професійній та позапрофесійній сферах, вибір подальшого життєвого шляху, подолання ставлення до людини як до засобу й формування ставлення до неї як до мети, оволодіння ефективною взаємодією з оточуючими особами своєї та іншої статі, іншого віку), самореалізація через самоствердження у внутрішньому та зовнішньому планах); психологічно-соціальні (гармонізація «образу Я», розвиток рефлексії, подолання маргінальності між підлітковим і дорослим станом, відносно безболісне проходження через рольову та особистісну невизначеність, сексуальна децентрація в поведінці, гармонізація прагнення «бути як усі» та «бути не як усі»).

Провідними інститутами та «агентами соціалізації можуть бути родина, навчальні заклади, мікросоціум, суспільство однолітків, референтні групи, друг, подруга, відео і телебачення; їх роль і можливості у вирішенні вікових завдань».

Вікова субкультура: мода, жаргон, способи проведення часу, стиль поведінки, естетичні пристрасті. Особливості спілкування (предмет спілкування - людина як суб'єкт відносин): з дорослими - спад інтенсивності й вірогідності поряд із прагненням до спілкування на рівних; з однолітками - поєднання широких приятельських стосунків, контактів із глибокими дружніми стосунками у вузьких групах; пошуки спілкування з особами іншої статі.

Основні напрями діяльності соціальних працівників: просвітницька діяльність із батьками та юнаками; створення умов для позитивного вільного проведення часу відповідно до тенденцій моди; створення різних за змістовною спрямованістю клубів та організацій, діагностика віктимних сфер і віктимності особистості, її подолання, робота з переорієнтації окремих юнацьких груп і «розколу» асоціальних груп.

27

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ДОСВІДУ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ

3.1. Напрями, методи та прийоми формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю

Науковці виділяють такі складові у формуванні художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю - визначають мету, завдання, зміст, організаційні форми, напрями, засоби соціальної роботи.

Ця мета базується на таких функціях: системній, управління, мотиваційній і виховній. Системна функція має питому роль, бо процес соціальної роботи повинен бути є органічною цілісною системою, в якій головним компонентом визначається мета, яка цілісно об'єднує інші елементи. Функція управління процесом у меті є основною під час вибору різних методів, прийомів і засобів організації соціальної роботи. У ній закладається орієнтування на визначення рівня отримання результатів процесу.

Мотиваційна та виховна функції мети відбувається, коли мета має чіткість у формулюванні та містить мотиваційну та виховну характеристики, при цьому молоді люди повинні чітко усвідомлюють необхідність у виконанні конкретних дій з певної поставленої задачі, значення для навчання та особистісного розвитку. Тому, поставлена мета повинна сприяти утворенню інтересів у молоді та усвідомленого прагнення в їхньому досягненні.

Змістовно-технологічне забезпечення формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю ми розглядатимемо як сукупність змістового наповнення даного процесу (змістові напрями та їх складові) та його технологічного упровадження (відповідний методичний інструментарій: методи, прийоми, засоби та форми

29

навчально-виховної роботи), що забезпечать оптимізацію процесу формування художньо-естетичної культури студентів.

Під час експериментальної роботи ми використовували як методи художньо-естетичного виховання молоді, так і загально педагогічні методи, що на нашу думку, є найбільш доцільними.

Нами запропоновано використати такі методи, як: переконання, навіювання та приклад.

Методи організації діяльності ми використовували як засіб включення молоді в практику художньої діяльності, отримання ними навичок та вмінь практичної художньо-творчої діяльності, як засіб розвитку здатності до створення художнього продукту. Метод гри дозволяв внести елементи романтики, емоційного піднесення в процес аудиторної роботи, підготувати молодь до використання гри як інструменту активізації художньо-естетичної діяльності. У процесі навчання ми застосовували сюжетні, корекційні, рольові та ділові ігри.

Методи стимулювання діяльності молоді виступали дієвим чинником активізації пізнавального інтересу, «підігривали» інтерес молоді до художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю. Нами було застосовано прийоми методів заохочення та змагання. Методи самовиховання ми розглядали як дієвий засіб формування особистості митця, автора, що здатен до художньо-естетичної інтерпретації, самостійно здійснює втілення художньо-естетичних образів в практичну діяльність.

Основним методом включення молоді в процес формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю став метод створення художнього контексту, що сприяв формуванню художньо-естетичної культури студентів через «виходи» за межі мистецтва в інші види мистецтва (музику, літературу) та інші галузі знань.

Застосування методу створення творчого контексту не лише сприяло формуванню навичок художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю, а й «створювало передумови для емоційного

30

творчого сприйняття, яке вимагає від молодої людини «соціального діалогу», який передбачає активну взаємодію з усією навколишньою дійсністю» [4, с. 33].

Наступною складовою забезпечення формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю стали форми навчальної та поза навчальної роботи студентів. Ми застосовували класичний арсенал форм навчальної роботи (лекції, практичні завдання). Також нами застосовувалось нестандартні форми організації художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю: відео-лекторії, бінарні лекції, культурологічні бесіди, «музейні години».

Достатньо інноваційними стала форми консультування - інтернет-консультування. Основними формами формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю є: ярмарки, творчі майстерні, майстер-класи, виставки.

Таким чином, нами розроблено змістовно-технологічне забезпечення формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю. До структури даного забезпечення увійшли змістова та технологічна складові.

З метою формування формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю нами було проведено констатуючий експеримент. Базою експерименту був обраний Полтавський обласний центр естетичного виховання учнівської молоді Полтавської обласної ради.

Укладена карта основних кроків проведення експериментальної роботи за проблемою формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю.

Основними кроками в грудні 2023 р.– травні 2024 р. були: опрацювання педагогічної, методичної літератури з проблеми формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю. Наступний етап – творчі завдання – березень 2024 — квітень 2024 рр. Робота

31

творчих майстерень в гуртку «Театр мод «Силуэт»» - 2 групи та гуртку «Колорит» - 2 групи. Полтавського обласного центру естетичного виховання учнівської молоді Полтавської обласної ради.

Програма гуртка «Театр мод «Силуэт» розрахована на 7 річне послідовне та систематичне вивчення образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва через дизайнерську роботу в індустрії моди. Заняття проходять з періодичністю 3 рази на тиждень по 2 години. Програма гуртка включає рукоділля – вишивка, вишивка бісером, бісероплетіння; народний розпис, розпис одягу, розпис взуття, розпис сумок, поясів, прикраси тощо. Вихованці гуртка створюють колекції одягу – класичні, тематичні, сучасні. В процесі створення колекцій молоді люди ближче знайомляться з традиціями, сучасним підходом до створення одягу – національного, традиційного, класичного, повсякденного, вчатья оздоблювати елементи одягу, формують культуру смаку, естетичне бачення, розвивають свій художньо-естетичний досвід. Вихованці гуртка використовують у своїй роботі різноманітні матеріали: тканину різних видів, кольорові нитки, стрічки, бісер, текстильні фломастери, текстильні фарби, акрилові фарби тощо.

Першим етапом роботи гуртка «Театр мод «Силуэт» є вишивка. Спочатку вихованці знайомляться з тканинами як матеріалом та вивчають їх творчі можливості. Далі робота з освоєння цього художнього матеріалу іде наступним чином:

1. Вишивка елементів одягу «хрестиком».
2. Вишивка елементів одягу «білим по білому».

Вихованці вишивають на кепках, тканинному взутті, карманах сорочок. Вишивка може приховати недоліки виробу, або з сховати місця забруднення.

Другим етапом роботи гуртка «Театр мод «Силуэт» є робота з бісером. Спочатку вихованці знайомляться з бісером як художнім матеріалом та вивчають його творчі можливості. Далі робота з освоєння цього художнього матеріалу іде наступним чином:

1. Створення каблучок, сережок, браслетів, брошок, герданів, гарнітурів прикрас в сучасному стилі з елементами використання українських традицій.

2. Вишивка бісером елементів одягу.

Третім етапом роботи гуртка «Театр мод «Силует» є робота текстильними фарбами. Спочатку вихованці знайомляться з акриловими текстильними фарбами як художнім матеріалом та вивчають його творчі можливості. Далі робота з освоєння цього художнього матеріалу іде наступним чином:

3. Розпис торбинок в сучасному стилі з елементами використання українських традицій.

4. Розпис поясів, кепок.

5. Розпис одягу – футболки, худі, сорочки, блуз, плаття, джинсів, штанів тощо.

6. Розпис взуття з тканини – балеток, тапок.

7. Реставрація та розпис шкіряних сумок та взуття акриловими фарбами по шкірі.

Наступним етапом роботи гуртка «Театр мод «Силует» є створення очіпків та гаманів, стилізація цих елементів одягу в сучасному стилі з використанням українських традицій.

Програма гуртка «Колорит» розрахована на 5 річне послідовне та систематичне вивчення образотворчого мистецтва, із застосуванням нетрадиційних технік. Заняття проходять з періодичністю 3 рази на тиждень по 2 години.

На заняттях вихованці працюють з такими матеріалами, як гуаш, акварель, акрил. Досліджуються виражальні та образотворчі властивості цих художніх матеріалів. На заняттях гуртка учні створюють пейзажі, натюрморти, портрети – вивчають оточуюче середовища та людину.

Робота побудована з урахуванням принципів наступності та систематичності. Заняття розподілені по темам:

1. Знайомство з природою – створення пейзажів – міських, сільських в акварельній техніці, гуашевими фарбами, акрилом.
2. Малювання натюрмортів – тематичних, постановочних, учбових, творчих. Матеріали – акварель, гуаш, акрил.
3. Портрет. Змішана техніка виконання – змішана:
 - портрет мами;
 - портрет друга чи подруги;
 - автопортрет.

Під час вивчення образотворчого мистецтва застосовуються такі форми організації навчання як майстер-класи, творчі зустрічі, лекції. Також застосовані такі методи як бесіди, розповіді, пояснення, показ, демонстрації тощо. З метою з'ясування методики формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю нами були застосовані бесіди, анкетування, опитування учасників – педагогів та учнів (Додаток А, Б, В).

3.2. Методичні рекомендації щодо формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю

Твори мистецтва є культурними артефактами, які втілюють досвід соціокультурної комунікації, певні цінності та світогляд митців. Спілкуючись з мистецтвом, індивід обирає певний світогляд, приймає певну, закладену у творі ідею як близьку та важливу особисто для молоді.

Сформованість у молоді художньо-естетичного досвіду, який являє собою сукупність знань, вмінь та навичок художньої діяльності залежить від залучення молоді до мистецької діяльності. Сформованість ціннісних уподобань, що регулюють ставлення до художніх творів як до культурних явищ, що втілюють світогляд представників певної епохи, відповідні ідеї та моральні підвалини, свідчатиме про наявність інтенції досягнення художньо-естетичного змісту таких творів.

34

На відміну від моральних цінностей, які у переважній більшості людей сформовані, хоча б на середньому рівні, художньо-естетичний досвід може бути не сформований.

Бесіди, анкетування показали, що в більшості молодих людей не достатньо сформована обізнаність про художні твори, засоби роботи над тим чи іншим твором мистецтва, їх елементів виразності, зумовлених формою та фактурою твору, зовсім слабким виявився потенціал утілення гармонійної виразності.

Процес реалізації практичної діяльності з формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю має тісний зв'язок із застосуванням традиційних і особистісно орієнтованих методів навчання в освітньому. Під час реалізації формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю важливими є традиційні та нетрадиційні техніки в образотворчій діяльності, що є основою розвитку знань і практичних умінь. Молоді люди можуть активно включатися в практичну діяльність та здійснювати самодіяльність при вивченні образотворчого мистецтва в таких умовах, коли доцільно застосувати такі форми в організації навчання:

- лекції з образотворчого мистецтва, які є основною формою організації позашкільної діяльності з образотворчого мистецтва, у змісті яких опанування навчального матеріалу базується на сучасних художніх техніках і матеріалах практичної діяльності;
- факультативи з додаткового поглибленого вивчення образотворчого мистецтва із застосуванням дидактичних ігор, участі у проєктах, різних ігрових ситуаціях, які допоможуть розвитку та вдосконаленню художньо-естетичних знань і практичних умінь створення композицій різних видів і жанрів образотворчого мистецтва;
- виховні заняття, різноманітні виховні заходи образотворчого змісту у позакласній діяльності, під час яких виокремлюються

35

- особливості художньо-естетичного середовища, участь у різноманітних конкурсах, святах, фестивалях тощо, оволодіння різними художніми традиційними та нетрадиційними техніками та матеріалами;
- майстер-класи, елементи тренінгів, нетрадиційних форм навчання, дискусій з образотворчого мистецтва та художньої освіти молоді, ознайомлення зі специфікою образотворчої діяльності, оволодіння творчими вміннями та навичками зображення навколишньої дійсності;
 - елементи пошукової та дослідницької діяльності, участь у проєктній діяльності під час взаємодії педагогів і вихованців з метою спільної корисної навчальної діяльності;
 - використання в сучасних умовах дистанційного навчання, що поєднує освітню та самостійну форми діяльності молодих людей.

Варто запропонувати молоді методи формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю, вміння у цілісному усвідомленні емоційності та естетичності художніх творів, зокрема метод порівняння, з використанням якого глибше розкривається сутність образотворчого мистецтва, відбувається розвиток почуттів і спроможність їх виявляти.

У цьому аспекті варто звернути увагу на ознайомлення молоді із надбаннями культури суспільства, що поєднують матеріальні речі та духовний стан особистості. Тому від педагога залежить чіткість і доступність в реалізації завдань на заняттях з образотворчого мистецтва.

При виконанні творчих завдань варто було б звертати увагу молоді на потребі розумітися та вдосконалювати їх художньо-естетичні почуття, які безпосередньо впливають на особистість при сприйманні твору образотворчого мистецтва, узагальнюватися матеріал з видів і жанрів образотворчого мистецтва, наголошуватися на особливостях створення художніх образів у практичній діяльності.

Продуктивною діяльністю було б створення молоддю листівок, буклетів, щоденників з творами різних видів і жанрів образотворчого мистецтва, їх специфічних ознак і рис відповідно регіону та місцевості створення.

Підсилити виконання подібних завдань варто було б залучати молоді до ознайомлення з цікавою інформацією про особистості видатних художників, стиль їхньої діяльності та цінність образотворчого мистецтва в їхньому самовизначенні та самореалізації. Вагому роль відіграє здатність до виокремлення своїх естетичних вражень під час сприймання художніх творів і зображенні майстрами художніх образів в роботах.

Важливо звертати увагу на творчі завдання, які підвищують самостійність молоді в отриманні нових знань, фактичного матеріалу під час встановлення взаємозв'язків, базуються на систематизації навчальної інформації, ідей і задумів з опорою на принципи, закони створення композицій, ознак предметів і об'єктів навколишньої дійсності.

Такими практичними композиціями є колективні роботи до новорічно-різдвяних і великодніх свят, ними прикрашають кабінети до свят, конкурсів, творчих подій, зустрічей, фестивалів та ін., в яких беруть участь діти. За сприянням педагога у розумінні ним творчого потенціалу молоді, її систематично можна залучати до участі у масових заходах, що стимулюватиме прояв оригінальності, індивідуальності, самореалізації у процесі художньо-естетичної та творчої діяльності.

Можна запропонувати застосовувати і нетрадиційні та інноваційні методи навчання образотворчому мистецтву. Серед застосування нетрадиційних методів навчання, на нашу думку, цікавим буде участь молоді у проєктах художньо-естетичного змісту. Тематика та зміст проєктів можуть включати підбір матеріалів у вигляді мультимедійних презентацій, фотозображень, відеоматеріалів про життя та творчу діяльність одного з видатних художників світу. Молодим людям варто запропонувати різноманітні ідеї та задуми реалізації проєкту через представлення життєпису

37

художника, переліку та особливостей створення його картин, витворів образотворчого мистецтва, характеристика створення зображень різними матеріалами та техніками, відтворення унікальності кожного майстра.

На заняттях з образотворчого мистецтва варто формувати у молоді вольових якостей у досягненні поставленої мети, виховання працездатності, вміння долати перешкоди та творчі проблеми, досягти результату навчальної спрямованості, здійснювати детальний аналіз зображення, який завершується втіленням задумів і творчих ідей, застосування навичок творчого розвитку, їхнього творчого ставлення та виявлення індивідуальних рис.

Художньо-естетичний досвід формується, коли використовується цікавий прийом роботи, яким є портфоліо навчальних досягнень молоді. Портфоліо молоді люди можуть наповнити власним змістом художньо-естетичних і творчих здобутків, виокремити виразні засоби у процесі здобуття практичних результатів діяльності.

Цілісність індивідуального прояву художньо-естетичного досвіду забезпечується в чіткій організації та проведенні занять з образотворчого мистецтва, виховних занять, участь у виховних заходах, святах, конкурсах у позанавчальний час, під час яких молоді люди опановують практичні вміння та отримують результати образотворчої діяльності.

Створення портфоліо навчальних досягнень сприяє досягненню завдань формування мотиваційного та пізнавального компонентів художньо-естетичного досвіду. Молодим людям пропонуються навчальні завдання, що спрямовуються на сприймання творів образотворчого мистецтва, задумів і прагнень автора, порівняння художніх творів за спільними ознаками. У результаті вирішення творчих завдань образотворчого змісту в утворюється здатність до поетапної рефлексії діяльності художників, а при досягненні художньо-естетичної мети застосувати рефлексивний аналіз художніх робіт. Під час вивчення образотворчого мистецтва доцільними прийоми роботи, які є змістовними за сутністю, з участю у творчих проектах, підбір цікавої інформації з тематики про свої творчі здобутки в образотворчості,

38

знаходження яскравих вражень, їх втілення у роботах, здобуття естетичного досвіду, власна реалізація в майбутній практичній діяльності та ін.

Важливими є створення молоддю творчих ескізів, замальовок з відтворенням навколишньої дійсності, природи, оточуючого середовища, вміння проявити оцінне ставлення до результатів своєї діяльності та робіт однолітків з виокремленням характерних ознак художніх образів і засобів образотворчого мистецтва.

Серед передумов формування художньо-естетичного досвіду особистості в процесі соціальної роботи з молоддю виокремлюється можливість до наочно-образного та елементів асоціативно відтворення дійсності. Сприятимуть вказаному виконання творчих вправ і завдань, зокрема порівняння себе з казковим персонажем, імпровізація, самоаналіз своєї роботи та ін. Завданням для молоді є відображення власного емоційного стану у вигляді малюнків, ескізів, виробів, що формує співпереживання у молоді та обумовлює сприятливі умови для творчості та самореалізації в практичній діяльності.

Серед ефективних умов використання методів, прийомів, форм, засобів, навчальних завдань, які сприятимуть у формуванні компонентів художньо-естетичного досвіду виокремлюються завдання навчального змісту, відповідно до потреб, запитів молоді для втілення їхніх ідей і прагнень в образотворчій діяльності, виділення навчальних творчих завдань відбувається з опорою на художньо-естетичну природу їх вирішення. Також, навчальні завдання мають бути цілісними, що надає можливість вирішити з них окремі, базуючись на художньо-естетичних особливостях і ознаках явищ навколишньої дійсності, потрібно чітко витримувати структуру завдання образотворчого змісту, яка містить визначені умови, їх ґрунтовний аналіз, мету та її реалізацію.

Таким чином, важливими в позашкільному процесі є планування змістової частини практичної діяльності, розподіл змісту поетапно щодо вирішення навчальних завдань, подолання труднощів під час виконання

39

певних запланованих дій. Значущим є можливість порівняти отриманий результат з очікуваним та здійснення аналізу досягнення поставленої мети, вміння вчителем організувати, перевірити, проаналізувати, тактовно проконтролювати, надати оцінку та прокоментувати практичну діяльність молодих людей.

Висновки за розділом 3.

Вагоме місце в розвитку особистості займає формування художнього досвіду, який базується на сукупності образотворчого мистецтва, знань про нього, практичних умінь і навичок художньої творчості. У педагогіці художньо-естетичним досвідом називають сутність художньо-естетичного розвитку особистості різноманітними засобами. Увага звертається безпосередньо на ознайомлення з творами образотворчого мистецтва, що вимагає формування вмінь і навичок усвідомлено сприймати прекрасне в довкіллі. Окрім сприйняття творів образотворчого мистецтва молодь повинна мати певний обсяг знань образотворчої грамоти.

Відповідно, збагачуючись безпосередніми художніми та естетичними враженнями, знаннями законів образотворчого мистецтва, творчістю художників різних видів, відбувається розширення емоційності сприймання, яке поглиблюється, підсилюється, а сприймання стає більш усвідомленим. Формування художнього смаку сприяє заохочуванню учнів до художньо-естетичної діяльності, яка містить певні результати діяльності та дозволяє створювати доступні компоненти прекрасного у дійсності.

Існує потреба в забезпеченні безпосереднього ознайомлення молоді з відомими творами образотворчого мистецтва різних видів і жанрів, навчанні усвідомлювати мову майстрів, цілісному поєднанні змісту та форми вивчення матеріалу, вихованню художньо-естетичного відношення до творів образотворчого мистецтва.

Тісний взаємний зв'язок образотворчого мистецтва з життєдіяльністю сприяє реалізації в практичних завданнях, майстер-класах, творчих зустрічах, екскурсіях тощо. У сучасних реаліях в позашкільному освітньому процесі педагог має оволодіти вміннями та навичками застосовувати інноваційні технології навчання, використовувати цікаві форми, прийоми, ідеї, які сприятимуть організації пізнавальної діяльності учнів, мати нестандартні підходи у вирішенні різних проблем, у здійсненні дослідницької роботи, демонструвати якісне оволодіння навчальною діяльністю, у процесі якої відбувається становлення його як фахівця. Головним є професіоналізм педагога як активного та творчого суб'єкта освітнього процесу, який може поєднувати творчість і практичну діяльність.

Схожість

Джерела з Інтернету

608

1	https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6446/1/educ_2023_042.pdf	13.7%
3	https://lib.duan.edu.ua/images/PDF/sotsia/sotsia4.pdf	16 джерел 4.18%
4	http://politics.ellib.org.ua/pages-12117.html	20 джерел 3.85%
5	https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Electronni_naukovi_vidannya/VSEI/NaukaNav20175.pdf	3.74%
6	http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1605/1/lvchenko.doc	26 джерел 3.48%
7	https://bahmat.at.ua/zvereva_socialna_robota.pdf	5 джерел 3.41%
8	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26478/1/Lek.pdf	7 джерел 3.37%
9	https://gendocs.ru/v39679/?cc=1&page=3	2 джерела 3.11%
10	http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/19978	15 джерел 3.1%
11	https://fspo.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%B...	2.68%
12	https://uchika.in.ua/socialena-robita-z-riznimi-kategoriyami-kliientiv.html?page=3	2.59%
13	https://ksptsr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/71/2023/02/%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7-%D0%9F%D0%9...	19 джерел 2.18%
14	https://mgmedkoledg.kl.com.ua/wp-content/uploads/2024/04/Tehnologiyi-sotsialnoyi-roboty.pdf	15 джерел 2.12%
15	https://social-science.uu.edu.ua/article/658	40 джерел 1.66%
16	https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%9A_26.053.09/Zhang_Xiaoxing.PDF	5 джерел 1.62%
17	http://referatu.com.ua/oldreferats/68/116782	21 джерело 1.58%
18	https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2023/07/Zbirnik_YEVROINTEGRATSII-NI_ORIYENTIRI_INNOVATSII-NOGO_NAI	2 джерела 1.57%
19	http://www.aoris.ru/2320281220172041235_12/23202813117191_2220220241_11_182017206634.htm	25 джерел 1.19%
20	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=475664	24 джерела 0.99%
21	http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/19252/1/Zhang_Syaosin.pdf	2 джерела 0.94%

22	http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19697/Polataiko.pdf?isAllowed=y&sequence=1	2 джерела	0.8%
23	https://pdpu.edu.ua/doc/vr/2023/sinjou/disert.pdf		0.79%
24	http://eprints.zu.edu.ua/31447	6 джерел	0.77%
25	https://uchika.in.ua/cherniveceka-oblasna-universalna-naukova-biblioteka-imeni-mih.html?page=2	4 джерела	0.74%
27	https://megapredmet.ru/1-28729.html	33 джерела	0.54%
29	https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/59091		0.47%
30	http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2019/12/TOM-2-Zbirnik-9-mizhn.-nauk-prakt-int.-konf.pdf		0.47%
31	http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29743/kovchina_2011.pdf	6 джерел	0.46%
32	https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2015/09/8.pdf	6 джерел	0.39%
33	http://ipk.edu.ua/journal/El-librari/Posibnik/Lukashevitsch%20Semiga%20Soz-Pobota%202007.pdf	3 джерела	0.37%
34	http://ir.nusta.edu.ua/ispui/bitstream/doc/1633/1/1551_IR.PDF		0.37%
35	https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Electronni_naukovi_vidannya/VSEI/naukanavtsh.pdf		0.36%
36	http://shag.com.ua/tetyana-zayace-metodist-naukovo-metodichnoogo-viddilil.html		0.35%
37	https://detsky-lektory.ru/work/1179364/sistemna-organizacia-sluzb-social-noi	21 джерело	0.35%
38	http://www.vtei.com.ua/doc/2023/vatra2004/zb1.pdf	13 джерел	0.34%
39	https://studfile.net/preview/5602204/page:20		0.33%
40	https://generaluotiz.blogspot.com/2021/07/blog-post_406.html	4 джерела	0.31%
41	http://lib.iitta.gov.ua/720505/1/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%	12 джерел	0.31%
42	https://shag.com.ua/rishennya-desyatoyi-sesiyi-pyatogo-sklikannya-vid-24-jovtnya-2.html	2 джерела	0.31%
43	https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/45324		0.3%
44	http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/2421/1/Zb%20d1%96rnik%20NUCZU_2016_1.pdf		0.24%
45	http://ispp.org.ua/bibl_19.htm	8 джерел	0.24%

72 http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/18696/Bartosiuk_Osoblyvosti_pravovoho_rehuliuвання_zak 20 джерел 0.1%

73 <https://ua-referat.com/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1...> 0.1%

75 <https://advokatonline.org.ua/tsinnosti-prava-pravo-yak-tsinnist-mahisterska-robota> 6 джерел 0.1%

Джерела з Бібліотеки

81

2 Студентська робота ID файлу: 1015686424 Навчальний заклад: Open International University of Hu 38 Джерело 4.28%

26 Студентська робота ID файлу: 1004245806 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.64%

28 Студентська робота ID файлу: 1014371112 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.53%

54 Студентська робота ID файлу: 1004245819 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.19%

55 Студентська робота ID файлу: 1015495693 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.19%

59 Студентська робота ID файлу: 1015339272 Навчальний заклад: Open International University of Hu 13 Джерело 0.17%

71 Студентська робота ID файлу: 1015971220 Навчальний заклад: Open International University of Hu 14 Джерело 0.1%

74 Студентська робота ID файлу: 1014592816 Навчальний заклад: Open International University of Hu 9 Джерело 0.1%

76 Студентська робота ID файлу: 1011557256 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.1%

77 Студентська робота ID файлу: 1015635235 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.1%

78 Студентська робота ID файлу: 1011485163 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.1%